

Tisztelt Hölgyeim és Uraim! Kedves Emlékezők!

Henzsel Ágota emléktáblája előtt állva egy olyan levéltárosra emlékezünk, aki soha nem felejtkezett el arról, hogy honnan indult. Komolyan vette a lokálpatriotizmust és a 16-17. századi iratok tanulmányozása mellett is fontosnak tartotta a város, a bokortanyák – kiemelten Halmosbokor – és ősei történetének kutatását, a jövőnek való megőrzését.

Henzsel Ágota 37 évig volt a Megyei Levéltár munkatársa. Az Eötvös Lóránt Tudományegyetem történelem–levéltár szakjának elvégzése után 1982-ben került a Szabolcs-Szatmár Megyei Levéltárba. Ekkor még a múzeum épületének földszintjét elfoglaló, viszonylag zárt intézmény volt a gyűjtemény, amelyet csak néhány kutató ismert. Latin tudásának köszönhetően az egyik legnehezebb levéltári munkába kapcsolódott be mindjárt pályája elején: részt vett a csak kevesek által értett, latin nyelven íródott, 1629 és 1634 közötti Szatmár vármegyei jegyzőkönyvek regesztáinak kiadásában. A régi iratok olvasásában szerzett ismeretére és latin nyelvtudására alapozódott a levéltár középkori és újkori iratainak feldolgozása.

A kilencvenes évek elején a nemzetközi kapcsolatok felvételére is lehetőség nyílt. Mindannyian tudják, hogy mai megyénk három egykori vármegye ma Magyarországhoz tartozó részeit egyesíti. Szatmár területének kétharmada Romániához, Bereg csaknem egésze pedig Ukrajnához tartozik. A területtel együtt a vonatkozó iratanyagokat is ezek az országok őrzik. Kolozsváron és Beregszászban mostoha körülmények között lehetett csak kutatni, de olyan, a mai napig nélkülözhetetlen iratjegyzékeket állított össze Ágota a határon túli kollégákkal, mint Bereg megye főispánjának vagy a szatmári iratoknak a közös jegyzéke. Ezek tovább erősítették szakmai elismertségét.

1994 és 1998 között az intézmény igazgatóhelyettesi feladatait is ellátta.

Ezekben az években sok új feladata lett a levéltárnak: egyre több ügyfél kereste fel az intézményt főként kárpótlási ügyekben, több lett a kutató, sőt elindult a közművelődési programok sora. A tudományos előadásokból Ágota is kivette a részét. Szívesen vezetett gyerekcsoportokat és türelmesen tanította a levéltárossá válni akaró új munkatársakat is.

A saját családjá mellett másokéval is nagy gonddal foglalkozott. Ahhoz hogy az akár évszázadokon át egy-egy család tulajdonában lévő iratokat átadják nekünk, fontos az intézmény és munkánk iránti bizalom. Ágota mint a családi és személyi iratok referense, ápolta a kapcsolatot az iratajándékozókkal, akik nagyra becsülték hivatása iránti elkötelezettségét és szaktudását.

Halála előtt közel tíz éven keresztül vezetője volt a belső feldolgozó munkának, vagyis irányította a levéltár rendezési és segédletkészítési feladatait.

Szakmai tudására nemcsak közvetlen kollégái, de a Magyar Nemzeti Levéltár vezetése is számított: 2015 és 2018 között a reformációs projekt vezetője volt. Több program szervezése mellett kötetbe szerkesztette a nyíregyházi evangélikus tanítók jegyzőkönyvét.

A kutatóteremben mindenki számíthatott a szaktudására. Azokhoz a kutatókhoz, akik a legrégebbi iratok között elakadtak, mindig Ágotát hívtuk segítségül, de volt olyan kutató is, aki

már ismerte a munkáját és azért érkezett hozzánk, mert tőle remélt iránymutatást. Nemcsak személyesen volt a kutatók segítségére, hanem megfelelően a 21. századi elvárásoknak, a levéltárban található 17-19. századi összeírásokat adatbázisba rendezte és az internet révén így elérhetővé váltak a világ minden táján. Ez honlapunk leglátogatottabb aloldala jelenleg is.

2009-től mentora volt az intézménybe érkező fiatal kollégáknak, elsőként nekem. Ügyelt arra, hogy gyakornokságunk alatt valamennyi levéltári munkába betekintést kaphassunk, hogy megtaláljuk a minket érdeklő kutatási témát, és hogy a levéltárban valóban azokat a feladatokat végezhessük, amely legjobban illeszkedik személyiségünkhöz, képességeinkhez és természetesen az intézmény igényéhez.

A mindennapos szakmai munka mellett Henzsel Ágota tudományos kutatást folytatott több témában. A már említett oklevelek és a legrégebbi irataink mellett a Rákóczi-kor forrásainak megismeréséért is sokat tett. Ezért a munkájáért 2011-ben a megyei önkormányzattól emlékérmet vehetett át. El kell mondanom, hogy ez volt az egyetlen kitüntetés, amit kapott, mert erről nem tudott. Azokra a szakmai díjakra, amelyekre mi szeretnénk volna felterjeszteni, a jelöltséget szerénysége miatt soha nem fogadta el.

Részt vett több helytörténeti monográfia megszületésében, legutóbb Ófehértó falu történetéhez írt egy fejezetet. A tavaly októberben megjelent kötetnek még örülhetett néhány napig...

Helytörténeti munkásságának egyik legfontosabb része volt a tanyabokrok kutatása. A nyíregyházi tanyák történetéhez sok típusú irat rendelkezésünkre áll, de a kutatás nagyfokú aprólékosságot igényel, hiszen a különböző típusú összeírásokból, lajstromokból, jegyzőkönyvekből és más iratból kell az adatokat összegyűjteni. Érdeklődése személyes volt, tanyai, tirták kötődéseire nagyon büszke volt. Magánbeszélgetéseinkben, amikor véleményünk különösen összecsengett, akkor azt olyan tirták dolognak tituláltuk. Példaképpül áll mindannyiunk előtt a családi hagyományok ápolásában, a szülőhely szeretetében is. A Halmosbokor és a Nyírtelek történetébe bepillantást nyújtó kötetben megjelent írásai, mint ahogy a bokortanyákról és a tanyasi iskolákról készült tanulmányai is arról tanúskodnak, hogy a tudós levéltáros az iratokban található adatokat a szívével és a lelkével varázsolta mondattá.

Ágotát szerette a munkahelyi közösség: mindig volt ideje a segítségnyújtásra, lehetett az egy kacifántosan leírt szó kiolvasása vagy az éppen aktuális tervezési feladatok átbeszélése. Hatalmas szakmai tudása pedig szerénységgel párosult. Nagy úrt hagyott maga után a levéltárban, nehéz volt megszokni a hiányát. A harminchét évnyi munkának ezer nyoma van az intézményben: a rendezési munkái, segédletei, a levéltári forrásanyagra épített közleményei még hosszú évtizedekig fogják segíteni a levéltárosok és kutatók munkáját.

Valamennyi kollégám nevében köszönöm az egyesületnek, hogy munkája elismerésképpen emléket állítanak kolléganőnknek. Önöknek kedves emlékezők, pedig köszönöm a figyelmet!